

Κέντρο Πολιτισμού Δήμου Ανατολικής Μάνης

Π Α Λ Α Ι Ο
Π Α Ρ Θ Ε Ν Α Γ Ω Γ Ε Ι Ο

ΣΕΙΡΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ

Φωτογραφία Εξωφύλλου: Νόμισμα, Αργυρός Φοίνικας, 1828. Αργυρος βάρους 3,870 γραμ. Διάμετρος 20 χιλ., φέρει περίμετρο με οδόντωση. Χαράκτης Χατζής-Γρηγόρης ο Πυροβολιστής. Η σειρά νομισμάτων κόπηκε στο Νομισματοκοπείο που ιδρύθηκε στην Αίγινα. "αωκα" σημαίνει το έτος κήρυξης του Αγώνα για Ανεξαρτησία (1821) με ελληνικά νοάματα.

Ασημένιος Φοίνικας (1828)

Συνολικά από το 1828 έως και το 1831 κυκλοφόρησαν 11.978 νομίσματα. Οι φοίνικες που κόπηκαν συνολικά κατασκευάστηκαν από άργυρο που προήλθε από διακοσμήσεις όπλων, ζαρφίων κλπ., ενώ για τις υπόλοιπες υποδιαίρεσεις χρησιμοποιήθηκε χαλκός από άχρηστα πυροβόλα και είδη οικιακής χρήσης. Οι φοίνικες, με χρονολογία κοπής το 1828, χαράχθηκαν από τον Αρμένιο τεχνίτη κοσμημάτων και κιβδηλοποιό Χατζή-Γρηγόρη Πυροβολιστή. Ο Γεώργιος Παπακωνσταντόπουλος από την Καρύταινα, γνωστός με το όνομα «Δάσκαλος», χάραξε τις μήτρες των χάλκινων νομισμάτων με χρονολογία κοπής το 1830. Οι τελευταίες χάλκινες κοπές του 1831 χαράχθηκαν από τον Καρπενήσιο Δημήτριο Κοντό.

Χάλκινο λεπτόν (1828):

Συνολικά από το 1828 έως και το 1831 κυκλοφόρησαν 1.312.400 μονόλεπτα. Τα νομίσματα αυτά υπάρχουν σε διάφορους τύπους. Έτσι συναντάμε νομίσματα με ανεστραμμένες τις έξι ακτίνες, με ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ, με ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ, καθώς και με διαφορές στο χτύπημα του μετάλλου, στις παραστάσεις και στις διαμέτρους. Επίσης στα νομίσματα του ενός λεπτού του 1828 και 1830, συναντάμε 2 παραλλαγές στον κύκλο που περιβάλλει τον φοίνικα, η μία με απλό κύκλο και η άλλη με κύκλο από πέρλες.

Χάλκινο πεντάλεπτο (1830)

Συνολικά από το 1828 έως και το 1831 κυκλοφόρησαν 642.074 πεντάλεπτα. Στα νομίσματα αυτά συναντάμε στην μία όψη την αξία ανάμεσα σε φύλα δάφνης και ελιάς, την ημερομηνία και την επιγραφή "ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ". Στην άλλη όψη συναντάμε παράσταση Φοίνικα, ακτίνες ηλίου κανονικές και σε άλλη παραλλαγή αντεστραμμένες, σταυρό, την επιγραφή "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ" και την χρονολογία της Ελληνικής παλιγγενεσίας (αωκα' = 1821). Και εδώ συναντάμε διάφορους τύπους, καθώς και διαφορετικές διαμέτρους. Επίσης στα νομίσματα των 5 λεπτών του 1828 και 1830, συναντάμε 2 παραλλαγές στον κύκλο που περιβάλλει τον φοίνικα, η μία με απλό κύκλο και η άλλη με κύκλο από πέρλες.

Χάλκινο δεκάλεπτο (1828)

Συνολικά από το 1828 έως και το 1831 κυκλοφόρησαν 2.884.895 δεκάλεπτα. Στα νομίσματα των 20 λεπτών συναντάμε διάφορους τύπους, καθώς και διαφορετικές διαμέτρους. Επίσης στα νομίσματα των 10 λεπτών του 1828 και 1830, συναντάμε 2 παραλλαγές στον κύκλο που περιβάλλει τον φοίνικα, η μία με απλό κύκλο και η άλλη με κύκλο από πέρλες. Συγκεκριμένα το χάλκινο νόμισμα των 10 λεπτών, εκδόθηκε σε τρία συνεχή έτη (1828, 1830 και 1831), με διάμετρο περίπου 33 χιλ., και βάρος περίπου 16 γραμ. Αντίστοιχα με το έτος έκδοσης, χαράχθηκε από τους Χατζή Γρηγόρη Πυροβολιστή (1828), Γεώργιος Παπακωνσταντόπουλος "Δάσκαλος" (1830), Δημήτριο Κοντό (1831).

Χάλκινο εικοσάλεπτο (1831)

Συνολικά κυκλοφόρησαν 1.305.848 νομίσματα των 20 λεπτών. Το βάρος τους είναι μεγαλύτερο έναντι των υπολοίπων, ενώ περιμετρικά φέρουν ανάγλυφη επαναλαμβανόμενη διακόσμηση. Στα νομίσματα αυτά συναντάμε στην μία όψη την αξία ανάμεσα σε φύλα δάφνης και ελιάς, την ημερομηνία και την επιγραφή "ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ". Στην άλλη όψη συναντάμε παράσταση Φοίνικα, ακτίνες ηλίου, σταυρό, την επιγραφή "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ" και την χρονολογία της Ελληνικής παλιγγενεσίας (αωκα = 1821). Και εδώ συναντάμε διάφορους τύπους, καθώς και διαφορετικές διαμέτρους. Το χάλκινο νόμισμα των 20 λεπτών ήταν υποδιαίρεση της αξίας του Αργυρού Φοινικά. Εκδόθηκε μόνον το 1831 και σχεδιάστηκε από τον Δημήτριο Κοντό. Το νόμισμα των 20 λεπτών έχει διάμετρο περίπου 3,3εκ. και βάρος περίπου 32γρ.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων των νομισμάτων είναι η ποικιλομορφία σε μέγεθος που υπάρχει, αυτό οφείλεται καθότι οι μήτρες έσπαγαν, και τις αντικαθιστούσαν με άλλες. Σύμφωνα με έρευνα¹ δεν χρησιμοποιούσαν βασική μήτρα (master die), ώστε από αυτήν να αναπαράγουν μήτρες όμοιες μεταξύ τους, όταν αυτή ήταν σε χρήση πάνω στην νομισματομηχανή ή καταστρεφόταν. Αν η μήτρα που ήταν πάνω στην νομισματομηχανή χάλαγε, χάραζαν μια νέα, με αποτέλεσμα να έχουν διαφορές τα νομίσματα.

¹: Μελέτη Ζαχαριά Ωραιόπουλος, Αντιπρόεδρος της Πανελληνίας Νομισματικής Ένωσης

Ιστορικό:

Ο Φοίνιξ ήταν η πρώτη χρηματική μονάδα που χρησιμοποίησε το κράτος της σύγχρονης Ελλάδας. Παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1828 με 1 φοίνικα να υποδιαιρείται σε 100 λεπτά, και αποτέλεσε τη βασική νομισματική μονάδα. Καθορίστηκε από την Δ' Εθνοσυνέλευση (στο Άργος), όπου συμμετείχε και ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης. Το όνομα του προέρχεται από το μυθικό πουλί Φοίνικα και συμβολίζει την αναγέννηση της Ελλάδας, το σύμβολο που αποτελεί και τον θυρεό της Φιλικής Εταιρείας.

Κατά την Καποδιστριακή περίοδο (1828 - 1831), με το διάταγμα της 28ης Σεπτεμβρίου 1828, τίθεται σε κυκλοφορία. Με το διάταγμα αυτό τέθηκαν σε κυκλοφορία τέσσερις εκδόσεις: ο αργυρός φοίνικας, το χάλκινο λεπτό με πολλαπλάσια τα πεντάλεπτα και τα δεκάλεπτα. Το 1830 κυκλοφόρησε και το εικοσάλεπτο. Το Εθνικό Νομισματοκοπείο ιδρύθηκε στην Αίγινα. Το πρώτο νόμισμα της Ελλάδας κόπηκε στις 27 Ιουνίου 1829. Δεν μπορεί κανείς να μη σκεφτεί τις δύο ιδιαίτερες συμπώσεις που το συνοδεύουν: Κόπηκε από τα μηχανήματα Ιωαννιτών Ιπποτών, που για πολλά χρόνια ήταν κυρίαρχοι ενός τμήματος της δουλωμένης Ελλάδας, και κόπηκε στην Αίγινα, όπου τον 7ο π.Χ. αιώνα είχαν κοπεί τα πρώτα Ελληνικά νομίσματα, οι «χελώνες»

Η επιλογή του Φοίνικα, ως σύμβολο και ονομασία του εθνικού νομίσματος, είναι καθαρά αλληγορική. Το μυθικό πουλί, που οι δοξασίες γι' αυτό απαντώνται αδιάκοπα από την αρχαιότητα, υιοθετήθηκε ως σύμβολο από τους Έλληνες ήδη από το 1821. Ο μυθικός Φοίνικας συμβολίζει την αναγέννηση του Ελληνικού Έθνους και την πάταξη του θανάτου μέσω της χριστιανικής πίστης. Οι ακτίνες συμβολίζουν το φως που διαλύει το σκότος. Ο χριστιανισμός χρησιμοποίησε το φοίνικα ως σύμβολο της αθανασίας της ψυχής, η Φιλική Εταιρεία ως σύμβολο του Ελληνικού κράτους που ξαναγεννιέται από τη στάχτη του, ο Αλ. Υψηλάντης στη σημαία του Ιερού Λόγου και ο Καποδίστριας τον καθιέρωσε επίσημο έμβλημα του κράτους και το απεικόνισε πάνω στα νομίσματα και τις σφραγίδες.

Η δολοφονία του Καποδίστρια επιφέρει και την κατάργηση του «Φοίνικα». Τα ελάχιστα σωζόμενα νομίσματα, σε μουσειακές ή ιδιωτικές συλλογές, είναι πολύτιμα γιατί μαρτυρούν μια βραχύβια, αλλά λαμπρή στιγμή του ελληνικού έθνους: την στιγμή της ελπίδας για μια εθνικά υπερήφανη Ελλάδα που εργάζεται με επιμονή και εντιμότητα για την αναγέννησή της. Η σειρά των νομισμάτων αποτελεί μέρος της ιδιωτικής συλλογής του δωρητή Βασιλείου Δαμηλάκου.

ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

Κέντρο Πολιτισμού Ανατολικής Μάνης

Βασιλέως Γεωργίου Β' & Αρχαίου Θεάτρου

23200 Γύθειο, Τ.: 2733023888, F.: 2733023888

E.: info@kpmanis.gr, www.kpmanis.gr